

Leo Trotskij: En nyckel till rättegångarna i Ryssland (10 mars 1938)

Redan innan den närmade sig sitt slut hade Moskvarättegången plågat den allmänna opinionen med sina uppseendeväckande motsägelser. Till och med en bedrövlig journalist kunde redan på förhand ha formulerat åklagare Vysjinskijs slutanförande - utom möjligen med undantag för allt det elaka förtalet.

Vysjinskij har lagt till betydande delar personligt hämndbegär i de politiska rättegångarna. Under revolutionsåren tillhörde han det vitgardistiska partiet. När han efter bolsjevikernas slutgiltiga seger bytte färg kände han sig misstrodd och förödmjukad. Nu hämnas han. Han kan obehindrat håna Nikolaj Bucharin, Alexej Rykov, C G Rakovskij - namn som han under många år nämnde med inställsam vördnad. Samtidigt förkunnar ambassadörerna Alexander Trojanovskij, Ivan Majskij och Jakob Surits,¹ vars förflutna liknar Vysjinskijs, inför världen att de är arvtagare till oktoberrevolutionens ideal, medan Bucharin, Rykov, Rakovskij, Trotskij och andra har förrått dem. Allting vänds upp och ner.

Den enda slutsats Vysjinskij kan dra av de senaste Moskvarättegångarna är att sovjetregeringen inte är något annat än en centraliserad apparat för högförräderi.

Regeringscheferna och de flesta folkkommissarierna (Rykov, Kamenev, Rudzutak, Smirnov, Jakovlev,² Rosengolts, Tjernov, Grinko, Ivanov, Osinskij och andra), de främsta sovjetiska diplomaterna (Rakovskij, Sokolnikov, Krestinskij, Karachan, Bogomolov,³ Jurenev och andra), Kommunistiska internationalens samtliga ledare (Zinovjev, Bucharin, Radek), de främsta ledarna över ekonomin (Pjatakov, Smirnov, Serebrjakov, Lifsjits,⁴ och andra), de bästa befälhavarna och cheferna för armén (Tuchatjevskij, Gamarnik, Jakir, Uborevitj, Kork, Muralov, Mratjkovskij, Alksnis, amiral Orlov,⁵ och andra), de mest framstående arbetarrevolutionärer som bolsjevismen fått fram under 35 år (Tomskij, Jevdokimov, Smirnov, Bakajev, Serebrjakov, Boguslavskij,⁶ Mratjkovskij), ledare och medlemmar i regeringarna för de ryska sovjetrepublikerna (Sulimov,⁷ Varvara Jakovleva), ledarna för samtliga sovjetrepubliker utan undantag, med andra ord de ledare som vuxit fram ur de befriade nationaliteternas rörelse (Budu Mdivani, Okudzjava, Kavtaradze, Tjervjakov, Goloded, Skrypnik, Ljubtjenko,⁸ Nestor Lakoba, Faizul Chodzjajev, Ikramov och

1 **Jakob Surits** (1881-1952) var Stalins ambassadör först till Berlin och sedan till Paris, och var en av de få diplomater som överlevde utrensningarna.

2 **Jan E Rudzutak** (1887-1938), som redan tidigt var anhängare till Stalin, var mellan 1924-30 folkkommissarie för järnvägarna, och från och med 1932 fram tills han blev offer vid den tredje Moskvarättegången ordförande för den centrala kontrollkommissionen. **Jakov A Jakovlev** (1896-1939), tidigare kommissarie för jordbruket och medlem i centralkommittén, anklagades också under rättegången mot Bucharin och sköts i mars 1939.

3 **Bogomolov** var ambassadör i Kina.

4 **Jakov Lifsjits** (1896-1938), en före detta oppositionsmedlem, var biträdande folkkommissarie för kommunikationerna.

5 **Amiral Vladimir Orlov** (1895-1938), högsta örlogsbefälhavare, arresterades i november 1937. **Nikolaj Muralov** (1877-1937) avrättades tillsammans med Röda arméns övriga generaler i maj 1937.

6 **G E Jevdokimov** (1884-1936), centralkommitténs sekreterare, avlägsnades ur sekretariatet 1926 på grund av att han stödde Zinovjev, och avsattes från centralkommittén 1927. Han och **Ivan P Bakajev** (1887-1936) arresterades i samband med mordet Kirov och dömdes till fängelse. De blev därefter svarande i rättegången mot Zinovjev-Kamenev och avrättades. **M S Boguslavskij** (1886-1936) var veteran från det underjordiska arbetet och inbördeskriget och före detta oppositionsmedlem. Han arresterades i augusti 1936, anklagades för sabotage mot järnvägarna och avrättades efter den första Moskvarättegången.

7 **D E Sulimov** (1890-1939), före detta ordförande i folkkommissariernas råd och fullvärdig medlem i centralkommittén, arresterades 1937 och avrättades 1939.

8 **Budu Mdivani** (död 1937), före detta premiärminister i Sovjetgeorgien, dömdes till döden av Georgiens högsta domstol i juli 1937 och blev skjuten. **M Okudzjava** dog tillsammans med honom. **Sergej I Kavtaradze** (1885-

dussintals andra), de senaste tio årens GPU-ledning, Jagoda och hans medarbetare, och slutligen och viktigast medlemmarna i den allsmäktiga politbyrån, i själva verket landets yttersta makt, Trotskij, Zinovjev, Kamenev, Tomskij, Rykov, Bucharin, Rudzutak - alla konspirerade de mot sovjetmakten under de år då de hade den i sina händer!

I egenskap av agenter för främmande makter strävade de alla efter att trasa sönder den sovjetiska federation som de hade byggt upp, och förslava folk som de under dussintals år hade kämpat för under fascismen!

Ministrarna, marskalkarna och ambassadörerna som deltog i detta arbete underkastade sig alla utan undantag en enda person. Inte den officiella ledaren, utan - en landsförvisad! Det räckte att han böjde på ett finger för att revolutionens veteraner skulle bli agenter för Hitler och Mikado.

På Trotskij's "order", som gick via en oväsentlig mellanhand på Tass' telegrambyrå, ödelade industri-, transport- och jordbruksledare landets produktivkrafter och dess kultur.

På order från "folkets fiende", order som skickades från Norge eller Mexiko, förstörde järnvägsarbetare i Fjärran östern militärtåg, och ärevärdiga läkare i Kreml förgiftade sina patienter. Detta är den förvånande bild av den sovjetiska staten som Vysjinskij tvingas understödja, på grundval av de senaste rättegångarnas avslöjanden.

Men här uppstår ett problem. En totalitär regim är byråkratins diktatur. Om samtliga nyckelpositioner innehades av trotskister som var underställda mig, varför befinner sig i så fall Stalin i Kreml och jag i landsflykt?

Under rättegångarna ställs allt på huvudet. Oktoberrevolutionens fiender framställer sig som dess utövare, karriärister slår sig för bröstet som förkämpar för ideal, experter på falska anklagelser skrider fram utklädda till förhørsdomare, åklagare och domare.

Men ändå, säger "sunda förnuftet" företrädare, är det svårt att tro att hundratals svarande, vuxna och normala personer, dessutom i betydande utsträckning begåvade med stark karaktär och utomordentliga intellekt, helt vettlöst inför hela mänskligheten har anklagat sig själva för fruktansvärda och motbjudande brott.

Som så ofta silar "sunda förnuftet" mygg och sväljer kameler. Det är naturligtvis inte lätt att förstå varför hundratals personer förnedrade sig. Men är det lättare att tro att samma hundratals personer begick fruktansvärda brott som gick mot deras intressen, psykologi, hela den sak som de hade helgat sina liv åt? För att kunna döma och bedöma måste man ta hänsyn till de konkreta förhållandena. Dessa personer vittnade först sedan de hade arresterats, med Damoklessvärdet svävande över sig, när de, deras fruar, mödrar, fäder, barn och vänner fullkomligt hade hamnat i händerna på GPU, när de inte hade något försvar och inte ens en gnutt hopp, när de var utsatta för psykiska påfrestningar som inga mänskliga nerver kan stå emot.

De omöjliga brott som de har erkänt - om vi nu ska tro på dem - begick de å andra sidan vid en tidpunkt då de var fullkomligt fria, innehade höga poster och hade alla möjligheter att lugnt tänka efter, begrunda och välja.

1971), ordförande i folkkommisariernas råd i Georgien mellan 1921-22, uteslöts ur partiet som medlem i vänsteroppositionen 1927 och arresterades i mitten av 30-talet och skickades till arbetsläger. Han återupprättades 1940 och blev biträdande folkkommisarie för utrikes ärenden och därefter ambassadör i Rumänien. **Alexander G Tjervjakov** (1892-1937) hade varit ordförande för Högsta sovjet i Vitryssland. Han begick självmord när det vitryska partiet började ödeläggas 1937. Han anklagades efter sin död för "nationalfascism". **Nikolaj M Goloded** (1849-1937) var ordförande för folkkommisariernas råd i Vitryssland och gick också mot utrensningarna och anklagades för borgerlig nationalism, arresterades på väg till Moskva och sköts. **Nikolaj B Skrypnik** (1872-1933) var medlem i det ukrainska partiets centralkommitté. Han drevs 1933 till självmord på grund av påstått överdriven välvilja mot nationalistiska tendenser. **Panas Ljubtjenko** (1897-1937) blev ordförande för folkkommisariernas råd i Ukraina. Begick självmord 1937 för att undvika arrestering.

Är det alltså inte självklart att en helt absurd lögn som sägs framför en revolvermynning är oändligt mycket mer naturligt än en rad avsiktligt genomförda vansinnesdåd?

Vad är mest sannolikt: att en politisk landsflykt utan makt eller medel, åtskild från Ryssland av en ridå av lögn, genom att vifta med sitt lillfinger under flera år kan förmå ministrar, generaler och diplomater att förråda sitt land och sig själva i namn av hopplösa och absurda syften, eller att Stalin som hade tillgång till obegränsad makt och en outtömlig skattkista, det vill säga alla medel som behövs för hot och mutor, tvingade de svarande att vittna på ett sätt som gynnar Stalins mål?

För att en gång för alla övervinna det "sunda förnufts" närsynta tvivel kan vi ställa en sista fråga. Vad är mest sannolikt: att det på medeltiden faktiskt fanns häxor som hade förbindelser med helvetets makter och efter nattliga konsultationer med djävulen ("folkets fiende") utsatte sina hembyar för kolera, svarta döden och boskapspest... eller att dessa olyckliga kvinnor helt enkelt förnedrade sig inför inkquisitionens glödande järn? Det räcker att ställa frågan klart för att Stalin-Vysjinskij's hela överbyggnad ska falla i smulor.

Mitt bland de svarandes onaturliga bekännelser finns det en som, såvitt det går att bedöma på avstånd, har passerat obemärkt, men som, trots att den är den enda, är nyckeln till inte bara till Moskvarättegångarnas gåta utan även till mysteriet bakom Stalinregimen i sin helhet. Jag tänker på dr Levins vittnesmål, den tidigare chefen för sjukhuset på Kreml. Denna 68-åriga man förkunnade inför rätten att han medvetet medverkade till att påskynda Menzjinskij's, Pesjkov's (Gorkij's son), Kujbysjev's och Maxim Gorkij's död.

Professor Levin kallar sig inte hemlig "trotskist", och ingen anklagar honom för det. Inte ens åklagare Vysjinskij tillskriver honom ambitioner att gripa makten i Hitlers intresse. Nej, Levin mördade sina patienter på order från Jagoda, GPU:s dåvarande chef, som hotade honom med svåra repressalier om han inte gick med på det.

Levin fruktade att hans familj skulle "tillintetgöras". Det är bokstavligen det vittnesmål som ligger bakom åklagarens anklagelseakt.

Mordet på Kirov, som i tur och ordning begicks av alla "centrum", planerna att stycka upp Sovjetunionen, illvilliga sabotage av tåg, massförgiftningar av arbetare - allt detta är ingenting i jämförelse med den gamla Levins vittnesmål.

Gärningsmännen sägs drivas av törst efter makt, hat eller girighet, med ett ord av någon motsvarighet till personliga syften. När Levin begick det mest avskyvärda av alla brott, ett svekfullt mord på tillitsfulla patienter, hade han inga som helst personliga motiv! Tvärtom "älskade [han] Gorkij och hans familj." Han mördade sonen och fadern av fruktan för sin egen familj. Han såg ingen annan utväg att rädda sin egen son och dotter än att gå med på att förgifta en skröplig författare, landets stolthet.

Vad kan man säga? I ett "socialistiskt" land, under den "mest demokratiska" av alla konstitutioner, förgiftar en gammal läkare, som inte vet vad politiska ambitioner och intriger är, sina patienter av rädsla för den hemliga polisens chef. Anstiftare av dessa brott är den som har tilldelats den yttersta makten att bekämpa brott. Han vars yrke är att skydda liv är den som mördar. Han mördar av rädsla.

Låt oss för ett ögonblick tänka oss att allt detta är sant. Vad kan man i så fall säga om hela regimen? Levin är inte en person vem som helst. Han var läkare för Lenin, Stalin, samtliga regeringsmedlemmar. Jag känner denna lugna och samvetsgranna man mycket väl. Som många berömda läkare hade han nära, nästan beskyddande relationer till sina högt uppsatta patienter. Han kände mycket väl till hur herrar "ledarnas" ryggar såg ut, och hur deras auktoritära njurar fungerade. Levin hade fri tillgång till varenda högre tjänsteman. Kunde han inte ha avslöjat Jagodas blodiga utpressning för Stalin, Molotov eller någon annan medlem i politbyrån eller regeringen? Tydligen inte. Istället för att avslöja GPU:s buse kände sig läkaren tvingad att förgifta patienterna för att skona sin egen

familj. I Moskvas juridiska panoramamålning avslöjas alltså själva toppen i den stalinistiska regimen, Kreml, den mest intima delen av Kreml, regeringsmedlemmarnas sjukhus! Vad pågår då i resten av landet?

"Men", utropar läsaren, "allt detta är en lögn. Doktor Levin förgiftade ingen! Han vittnade bara falskt under hot från GPU:s Mauser." Det är helt rätt. Men i och med det ser det bara ännu mörkare ut.

Om en läkare som hotades av polisens chef faktiskt begick ett brott, så kan man, om man glömmer bort allt annat, säga: sjukdom, förföljelsemani, senilitet - vad som helst. Men nej, Levins vittnesmål utgör en väsentlig del av den juridiska plan som har tänkts ut av Stalin och genomförs av Vysjinskij i samarbete med GPU:s nya chef, Jezjov. Dessa personer var inte rädda för att använda ett så mardrömslikt påhitt. De ansåg det inte omöjligt. Tvärtom, av alla möjligheter valde de den mest sannolika, det vill säga den som mest motsvarade de existerande förhållandena och vanorna. Rättens ordförande skulle knappast fråga den tidigare ledaren för Kremles sjukhus varför han gav efter för brottslingen istället för att avslöja honom. Vysjinskij är ännu mindre förmögen att ställa en sådan fråga.

Alla deltagare under rättegången, hela den sovjetiska pressen, samtliga maktutövare medger stilla-tigande att det är helt rimligt att GPU kan tvinga vilken person som helst att begå vilka brott som helst, till och med om denna person är fri, innehar en hög position och har beskydd från de härskan-de topparna. Men när situationen på detta sätt har klargjorts, kan man då ens för ett ögonblick tvivla på att det allsmäktiga och allting genomträngande GPU kan tvinga en fånge i det innersta av Lubjanka att "frivilligt" erkänna sig skyldig till brott som han aldrig har begått? Dr Levins vittnes-mål utgör nyckeln till hela rättegången. Nyckeln öppnar Kremles alla hemligheter och stänger definitivt igen munnen på förespråkare av den stalinistiska rättvisan över hela världen.

Låt ingen säga till oss: till detta har oktoberrevolutionen fört oss! Det är som om man, när man nyligen såg bron över Niagara rasa ihop, skulle ha sagt: det är resultatet av vår kamp mot vatten-fallet. Oktoberrevolutionen har inte bara givit oss juridiska komplotter. Den gav en mäktig impuls till många folks ekonomiska krafter och kultur. Men den gav också upphov till nya samhälleliga motsättningar på en högre historisk nivå. Den efterblivenhet och det barbari som ärvdes från det förgångna fick sitt mest intensiva uttryck i den nya byråkratiska diktaturen. I sin kamp mot det levande och utvecklande samhället har denna diktatur, som saknar idéer, ära och samvete, tvingats ta till brott utan motstycke och i och med det drabbats av en livshotande kris.

De anklagelser för sadism som riktades mot doktor Pletnev som förberedelse för den nuvarande rättegången, Jagodas romantiska affärer som orsak till Gorkijs sons död, Rosengolts hustrus religiösa amulett och i synnerhet doktor Levins "bekännelser" - alla dessa händelser stinker av samma förfall som kom från affären Rasputin under monarkins sista period.⁹

Ett härskande skikt som kan spy ut sådana dofter är dömt. Den nuvarande rättegången är den stalinistiska diktaturens tragiska dödsstrid.

Det beror på det sovjetiska folkets och den allmänna världsupinionens vilja om regimen oundvik-liga fall inte ska dra med sig de sociala erövringar som en hel rad ryska generationer har betalat med oräkneliga offer, i den historiska avgrunden.

(Översättning: Göran Källqvist)

⁹ **Grigorij Rasputin** (1871-1916), var en munk som kom från en familj av fattiga bönder. Han fick så stort inflytande över tsaren och tsarinnan att han blev en avgörande faktor för hovets politik. Hans okunnighet och utsvävningar var omtalade. Han mördades av en grupp desperata ryska adelsmän i ett försök att göra av med hans inflytande över tsarfamiljen.